

The book cover features a golden-yellow background with a stylized sunburst and wavy patterns at the top. The title 'Tinjauan Baru Politik Malaysia' is written in large, bold, dark blue letters. Below the title, an aerial view of the Petronas Towers in Kuala Lumpur is shown. Three circular inset photos are overlaid on the right side: the top one shows a group of men in a meeting, the middle one shows a group of people in a crowd, and the bottom one shows a boat on a river.

Tinjauan Baru Politik Malaysia

**MAIZATUL HAIZAN MAHBOB
MOHAMAD ZAIN BIN MUSA**

Kandungan

Prakata ... 7

- BAB 1: Pendahuluan ... 9
Maizatul Haizan Mahbob dan Mohamad Zain Bin Musa
- BAB 2: Putrajaya sebagai Wilayah Persekutuan: Isu-isu Perlembagaan dan Politik ... 24
Mohammad Agus Yusoff
- BAB 3: Pungutan Pendapat Awam Prapilihan Raya Umum 1999: Satu Kajian Kes di Kedah Darul Aman ... 38
Mohd Fuad Mat Jali, Ahmad Nidzammuddin Sulaiman dan Zaini Othman
- BAB 4: 'Warna Kulit' di Sebalik Penyokong UMNO dan PAS di Sala, Kedah ... 50
Ghazali Mayudin
- BAB 5: SPR dan Pengurusan Pilihan Raya di Malaysia ... 66
Maizatul Haizan Mahbob
- BAB 6: Budaya Politik: Perspektif Kepimpinan Politik Melayu daripada Tradisi ke Kontemporari ... 96
Mohd Ali Kamarudin dan Jamaie Hj. Hamil
- BAB 7: Pandangan Baru Mengenai Penubuhan Persatuan Cina Malaya (MCA) dan Peranan Tan Cheng Lock ... 125
Oong Hak Ching
- BAB 8: Potret Seorang Nasionalis Kiri: Kamarulzaman Haji Teh ... 144
Mohamed Salleh Lamry
- BAB 9: Penyelesaian Konfrontasi Indonesia-Malaysia 1966: Isu dan Kontroversi ... 162
Mohamad Rodzi Abd Razak

Indeks ... 187

BAB 1

Pendahuluan

Maizatul Haizan Mahbob & Mohamad Zain Bin Musa

Dalam melihat senario politik Malaysia masa kini, ramai sarjana cuba memfokuskan kepada fenomena 'politik baru' yang muncul pada akhir abad ke-20. Sudut yang dilihat kebanyakannya tertumpu kepada proses representasi dan amalan *good governance* oleh sektor kerajaan dan swasta. Walau bagaimanapun, buku ini cuba melihat perkara ini dari sudut yang lain. Tujuan utama buku ini adalah membuat beberapa tinjauan baru ke atas proses politik dan hubungannya dengan amalan federalisme. Proses tersebut melibatkan hubungan pusat-negeri, penyertaan politik, budaya dan kepimpinan politik, serta peristiwa sejarah, khususnya dalam konteks hubungan Malaysia dengan Indonesia. Buku ini dihasilkan atas beberapa sebab. Pertama, dalam fenomena baru politik di Malaysia, terdapat banyak isu semasa yang menjadi asas perbincangan politik. Kedua, isu lama dalam aspek sejarah yang disuntik dengan beberapa perkara baru, jarang disentuh oleh penulis tanah air.

Proses politik di negara ini dan hubungannya dengan federalisme telah melalui satu evolusi yang agak panjang sebelum sistem politik dan pentadbiran yang sedia ada sekarang diamalkan. Proses tersebut bolehlah dikatakan bermula dengan pemerintahan Kesultanan Melayu Melaka pada abad ke-15. Sungguhpun pada ketika itu sistem yang diamalkan tidak dianggap sebagai satu bentuk pemerintahan moden, namun amalan ciri-ciri federalisme tetap ada berdasarkan kuasa yang diagihkan kepada para pembesar daerah bagi menjalankan pentadbiran di kawasan masing-masing. Hal ini bertepatan dengan sebahagian ciri federalisme, iaitu sistem ini sesuai diamalkan di negara yang mempunyai wilayah yang besar bagi memudahkan perjalanan pentadbiran. Sebahagian besar Semenanjung Tanah Melayu pada ketika itu terletak di bawah kekuasaan Kesultanan Melaka. Walau

bagaimanapun, setiap negeri yang dikuasai bukan sahaja bebas mengamalkan adat dan budaya tempatan serta bebas memungut cukai, malah mempunyai elemen pemerintahan sendiri, seperti institusi pentadbiran dan organisasi tentera. Autonomi yang dimiliki oleh pembesar wilayah telah menyuburkan perbezaan kewilayahan sungguhpun wilayah-wilayah itu berada di bawah satu kekuasaan. Autoriti luas yang diberikan oleh kerajaan pusat ke atas wilayahnya kadangkala 'memakan tuan' kerana sering terdapat penentangan daripada sesetengah pembesar negeri yang enggan membayar cukai dan ingin berkerajaan sendiri.

Landskap politik di negara ini kemudiannya berubah dengan tindakan penjajah British pada abad ke-18. Penjajahan British sebenarnya telah mengukuhkan lagi amalan sistem federalisme di negara ini. Bermula dengan pentadbiran negeri masing-masing di bawah sistem Residen yang diamalkan di negeri-negeri seperti Pulau Pinang, Melaka, Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang, pihak Inggeris kemudiannya mewujudkan dasar *unite and rule* bagi mengadakan keseragaman pentadbiran (Simandjuntak 1969) dengan pembentukan Negeri-negeri Selat melalui Perjanjian Inggeris-Belanda pada 1824, Negeri-negeri Melayu Bersekutu pada 1895 dan Negeri-negeri Melayu Tak Bersekutu melalui Perjanjian Bangkok pada 1909. Walau bagaimanapun, pembentukan tiga unit pentadbiran ini dilihat tidak mampu mewujudkan penyatuan di antara negeri, malah telah menyebabkan Tanah Melayu ditadbir secara berasingan dan dengan sendirinya menyuburkan lagi faktor kewilayahan. Tambahan pula setiap negeri (melainkan Negeri-negeri Selat) mempunyai ketuanan masing-masing dengan kewujudan Raja atau Sultan yang memiliki taat setia daripada rakyat negeri masing-masing.

Dasar *unite and rule* telah dilaksanakan oleh Inggeris dalam tempoh yang sangat panjang, melebihi satu abad. Pada 1946 Inggeris bercadang untuk membuat penyatuan semula, kali ini menyatukan semua negeri di bawah satu pentadbiran dengan menggunakan sistem *union* atau kesatuan. Berdasarkan faktor sejarah dan keadaan demografi Tanah Melayu pada ketika itu, sudah tentu cadangan Inggeris tersebut tidak sesuai dan tidak kena pada tempatnya. Hasilnya, cadangan Inggeris tersebut mendapat bantahan keras daripada pelbagai pihak baik raja mahupun rakyat jelata. Selepas dua tahun bantahan besar-besaran dilakukan, maka Inggeris terpaksa akur dengan kehendak masyarakat tempatan pada ketika itu, seterusnya menggantikan

cadangan sistem kesatuan kepada sistem persekutuan atau federalisme pada 1948. Justeru, gerakan ke arah pembentukan persekutuan di Tanah Melayu adalah hasil daripada tekanan ke arah sentralisasi dan desentralisasi (Shafruddin 1987: 1).

Pembentukan Persekutuan Tanah Melayu pada 1948 telah menjadi asas kepada amalan federalisme moden negara ini dan kelahiran Persekutuan Tanah Melayu yang merdeka pada 1957. Sungguhpun peranan raja telah dikurangkan melalui prinsip Raja Berperlembagaan, namun pengekalannya institusi raja masih mengukuhkan semangat kewilayahan dan amalan federalisme. Seterusnya, dengan penubuhan Malaysia yang membawa penyertaan Sabah dan Sarawak pada 1963 telah melengkapkan lagi amalan federalisme di negara ini.

Justeru itu, ciri-ciri kepelbagaian dan proses politik menjadi asas kepada pembentukan federalisme di Malaysia. Kewujudan negeri beraja dan tidak beraja, perbezaan adat dan budaya antara negeri, perbezaan sejarah yang mewarnai setiap negeri, serta proses politik yang sedemikian rupa menjadi sebahagian ciri penting kepada amalan federalisme. Dengan itu, kepelbagaian dan proses politik ini bukan sahaja mempengaruhi sistem federalisme malah proses berpolitik di negara ini khususnya dari segi amalan hubungan pusat-negeri, penyertaan politik, budaya dan kepimpinan politik, serta peristiwa sejarah khususnya dalam konteks hubungan Malaysia dengan negara jiran.

Tinjauan Baru Politik Malaysia

Federalisme yang diamalkan di Malaysia telah membahagikan kerajaan kepada dua entiti kuasa, iaitu kerajaan pusat dan kerajaan negeri. Pembahagian ini adalah berdasarkan kepada pengagihan kuasa yang telah ditentukan oleh Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1948 ke atas kerajaan pusat dan kerajaan negeri. Kuasa kerajaan negeri merangkumi dua perkara utama, iaitu hal ehwal agama dan tanah di samping pertanian dan perhutanan. Manakala kuasa kerajaan pusat pula dilihat lebih penting dan lebih dominan dengan merangkumi lebih banyak perkara seperti hubungan luar negeri, pertahanan, keselamatan, pentadbiran, keadilan, kewangan, perdagangan, perhubungan dan pengangkutan, pendidikan, kesihatan buruh dan keselamatan sosial, akhbar, penapisan dan perkara lain. Sementara itu, mana-mana perkara yang tidak dinyatakan dalam Senarai Pusat dan